

Oproep tot het indienen van voorstellen

**Subsidie Nederlandse
vernieuwingsprojecten 2010**

Inhoudsopgave

1. **Inleiding**
2. **Subsidiethema's 2009 en 2010**
 - a. Strategisch beleid Aids Fonds
 - b. Grootste knelpunten in de Nederlandse aidsbestrijding 2009-2010
 - c. Thema's vernieuwingsprojecten uitgezet in 2009
 - d. Thema's vernieuwingsprojecten 2010
3. **Voorwaarden**
 - a. Thema's waarvoor subsidie kan worden aangevraagd
 - b. Beoordeling
4. **Procedure**
 - a. Beoordelingsprocedure
 - b. Budget

1. Inleiding

Het Aids Fonds subsidieert projecten om de aidsbestrijding in Nederland te versterken. Ieder jaar stelt het Aids Fonds thema's vast die het meest dringend aandacht vragen. Het Aids Fonds ondersteunt de beste en meest vernieuwende projecten binnen deze thema's. De analyse en de prioriteiten vindt u in het *Subsidiekader vernieuwingsprojecten 2009-2010*. Ik nodig u van harte uit om deze analyse te lezen op de website van het Aids Fonds (zie: www.aidsfonds.nl/subsidiemogelijkheden, paragraaf *Vernieuwingsprojecten*).

Voor de subsidieronde in 2010 is het Aids Fonds op zoek naar vernieuwende projecten binnen de volgende thema's:

- Innovatieve interventie hiv-preventie jonge MSM
- Weerbaarheid van mensen met hiv tegen stigma vergroten
- Beschrijven van interventies hiv-preventie etnische minderheden
- Anticiperen op veranderende hulpvraag bij oud worden met hiv

In deze oproep vindt u informatie over:

- de voorwaarden;
- de beoordelingsprocedure;
- de planning.

Ton Coenen,
Raad van Bestuur

2. Subsidiethema's 2009 en 2010

a. Strategisch beleid Aids Fonds

Aids behoort al meer dan 25 jaar tot één van de grootste wereldproblemen. Het Aids Fonds draagt er toe bij dat de politieke en maatschappelijke aandacht voor hiv en aids niet verslapt. Het Aids Fonds doet een beroep op het algemeen publiek om betrokken te blijven bij mensen met hiv en hen niet te discrimineren. Het Aids Fonds steunt projecten voor en door mensen met hiv en probeert op die manier hun positie te versterken.

Voor een betere bestrijding van hiv is onderzoek nodig. Het Aids Fonds steunt de beste voorstellen die zij ontvangt. Daarnaast steunt het Aids Fonds praktijkprojecten, nationaal en internationaal, die het meest bijdragen aan het opheffen van barrières de aidsbestrijding. Dit kan zijn op het terrein van preventie, behandeling, zorg en ondersteuning. Het Aids Fonds bereikt een zo groot mogelijke impact door te investeren in projecten die daarna door anderen worden overgenomen. Deze oproep beschrijft de nationale thema's voor praktijkprojecten waarin het Aids Fonds dit jaar gaat investeren.

b. Grootste knelpunten in de Nederlandse aidsbestrijding 2009-2010

De Adviescommissie Nationaal signaleerde in hun advies 2009-2010¹ vijf thema's binnen de Nederlandse aidsbestrijding die dringend een extra investering vergen. De Raad van Bestuur van het Aids Fonds heeft dit advies overgenomen. Hieronder staan kort de knelpunten beschreven.

- Het sneller opsporen van primaire infecties
- Het tegengaan van discriminatie van mensen met hiv
- Aandacht voor de gevolgen van oud worden en hiv
- Preventie gericht op etnische minderheden
- Specifieke groepen binnen de groep MSM

Het snel opsporen van primaire infecties

Van de infecties die jaarlijks worden gevonden is een toenemend aandeel recent opgelopen. De eerste drie tot zes maanden na overdracht van het virus is de zogenaamde viral load hoog en daarmee ook het risico op verdere overdracht. Om verdere overdracht te voorkomen is het belangrijk recente infecties snel op te sporen.

Het tegengaan van discriminatie van mensen met hiv

Uit recent door het Aids Fonds gefinancierd onderzoek van de Universiteit Maastricht blijkt dat mensen met hiv zich veelvuldig gestigmatiseerd voelen door hun omgeving. Discriminatie heeft een zeer negatief effect op alle aspecten van de aidsbestrijding. Het bemoeilijkt het praten over hiv wat nodig is voor een effectieve preventie, het werpt

¹ Subsidiekader Vernieuwingsprojecten 2009-2010, Adviescommissie Vernieuwingsprojecten. Aids Fonds, augustus 2009

drempels op voor het doen van de hiv-test en het beperkt de ondersteuning door de omgeving bij de complexe behandeling.

Aandacht voor de gevolgen van oud worden en hiv

De gemiddelde leeftijd van de groep mensen met hiv stijgt. Mensen die langer leven met hiv krijgen in toenemende mate te maken met andere gezondheidsklachten. Deze zijn soms veroorzaakt door hiv, soms door de medicijnen en soms door de normale gevolgen van het ouder worden. Er is meer inzicht nodig in het vóórkomen en voorkómen van deze klachten. Daarnaast is inzicht nodig in de veranderende hulpvraag van de mensen die langer met hiv leven. Tot slot is er aandacht nodig voor dit thema in de gezondheidszorg om tijdig te anticiperen op veranderende hulpvraag.

Preventie gericht op etnische minderheden

Een groot deel van de mensen met hiv in Nederland is niet afkomstig uit Nederland. Preventie gericht op het voorkomen van hiv onder etnische minderheden is lastig. De groep is groot en divers. Etniciteit, religie en cultuur verschillen per groep. Verschillende projecten lijken effectief, maar het ontbreekt aan goede beschrijvingen en onderzoek naar effect van de interventie. Daarnaast leven er in het veld nog ideeën voor verdere ontwikkeling van praktijkprojecten; zoals outreach testen en het betrekken van religieuze leiders bij de hiv-preventie.

Specifieke groepen binnen de groep MSM

De verdere stijging van de hiv-epidemie onder mannen die seks hebben met mannen blijft de grootste uitdaging voor de aidsbestrijding in Nederland. Uit interviews met experts gehouden in 2009 werden knelpunten genoemd in de preventie gericht op specifieke groepen onder homomannen. De homojongeren; mannen die seks hebben met mannen met een niet-Nederlandse achtergrond en de homomannen met hiv.

- Uit meerdere onderzoeken blijkt dat onbeschermd anaal contact toeneemt onder jonge homomannen en dat zij onveilig gedrag vertonen dan homomannen boven de 25 jaar.

- Het RIVM presenteerde in 2009 een tabel waarin van 13.180 mensen met hiv de etniciteit en de seksuele overdracht werd genoemd. Hieruit bleek dat bij 8.276 mensen de overdracht had plaatsgevonden via seks tussen mannen, bijna 63 procent. Van de deze groep zijn 2.245 personen oorspronkelijk niet uit Nederland afkomstig (27 procent). Van het totale aantal mensen met hiv dat niet oorspronkelijk uit Nederland komt heeft 39,5 procent hiv opgelopen via homoseksueel contact.

- Een zelfhulp-gids voor homomannen met hiv om de aandacht voor veilig vrijen te versterken is niet geïmplementeerd. TNO publiceert met subsidie van het Aids Fonds begin 2010 onderzoek naar de implementatieproblemen van dit project. Dit onderzoek wordt naar verwachting in de eerste helft van 2010 gepubliceerd. Schorer heeft een website voor positieve homomannen. Het Aids Fonds financierde in 2009 een project bij de GGD Amsterdam om hiv-preventie te richten op homomannen met een recent gediagnosticeerde infectie.

c. Thema's vernieuwingsprojecten uitgezet in 2009

In 2009 verzocht het Aids Fonds deskundigen in Nederland projectvoorstellen in te dienen om sneller primaire infecties op te sporen en om stigmatisering van mensen met hiv tegen

te gaan. Hieronder staat voor beide thema's beschreven welke projecten zijn toegekend en of het thema voldoende is belegd.

Het snel opsporen van primaire infecties

In 2009 verzocht het Aids Fonds deskundigen in Nederland om voorstellen in te dienen om primaire infecties sneller op te sporen. Het Aids Fonds kende drie subsidies toe.

Het RIVM gaat de partnerwaarschuwing door intermediairs verbeteren. De GGD Rotterdam gaat online partnerwaarschuwing voor homomannen aanbieden. En de GGD Amsterdam ontwikkelt een interventie gericht op hiv-preventie voor homomannen met een recente hiv-infectie.

Hiermee zijn drie belangrijke verbeterpunten uitgezet om de schadelijke gevolgen van primaire infecties te beperken.

Gezien het drietal projecten dat het Aids Fonds heeft uitgezet om de schadelijke gevolgen van recente infecties te beperken in 2009 is het niet nodig in 2010 een extra investering te op dit gebied te doen.

Het tegengaan van discriminatie van mensen met hiv

Naar aanleiding van het onderzoek naar aan hiv gerelateerd stigma in Nederland² riep het Aids Fonds in 2009 op om voorstellen in te dienen voor subsidie voor bestrijden van discriminatie van mensen met hiv. Dit leidde tot het toekennen van een project om stigmatisering van mensen met hiv in de gezondheidszorg tegen te gaan. Hiermee is de aanpak van een belangrijk knelpunt op het gebied van stigmatisering van mensen met hiv belegd.

d. Thema's vernieuwingsprojecten 2010

Het tegengaan van discriminatie van mensen met hiv

Het Aids Fonds houdt zelf een campagne dit jaar om stigmatisering van mensen met hiv te voorkomen. Deze campagne is gericht op het algemeen publiek. Op dit moment zijn er geen interventies gericht op het versterken van de weerbaarheid van mensen met hiv tegen negatieve reacties uit hun omgeving. Het Aids Fonds maakt onderling contact tussen mensen met hiv mogelijk via de Hiv Vereniging en verschillende zelfhulpgroepen voor migranten met hiv, maar een planmatige interventie gericht op mensen met hiv ontbreekt.

Een beperkte pilot naar de behoefte van mensen met hiv aan ondersteuning en onderzoek naar de effecten van interventies/ trainingen kan een zinvolle bijdrage leveren voor de ondersteuning van mensen met hiv. Het Aids Fonds denkt hierbij aan een training waarbij verschillende onderwerpen aan bod komen: ervaringen, copingstrategie, oefeningen in weerbaarheid en disclosurestrategieën. In de algemene literatuur zijn er voorbeelden van copingstrategieën vanuit klinisch gezondheidsperspectief. Deze kunnen worden aangevuld met kennis over de determinanten van stigma.

² Sarah Stutterheim, Arjan Bos en Herman Schaalma
HIV-related stigma in the Netherlands. Amsterdam : Aids Fonds, 2008

Het Aids Fonds zoekt een project met een planmatige opzet waarbij gebruik gemaakt wordt van bestaande literatuur. Er zijn in de algemene internationale literatuur modules en oefeningen die geïntegreerd kunnen worden in een aanbod Een voor- en na-meting is nodig om het effect aan te tonen. Een mogelijke doelgroep voor de training zijn jonge mensen en recent gedignosticeerden omdat zij het minste copingstrategieën hebben ontwikkeld.

Anticiperen op een veranderen de hulpvraag bij oud worden met hiv

Zoals beschreven in het subsidiekader 2009-2010 is er meer inzicht nodig in de problemen en hulpvragen rond langer leven met een hiv infectie. Het Aids Fonds organiseerde in 2009 twee expertmeetings over dit thema. Op 1 december 2009 kwam een inventarisatie uit naar 'oud worden en hiv'. 24 experts uit de Nederlandse aidsbestrijding werkten aan dit boek mee. Hierin wordt onder andere aanbevolen om proefprojecten op te zetten om ervaring op te doen met andere zorgstructuren en taakverdelingen om de zorg beter af te stemmen op de behoefte van ouderen met hiv. Op 1 december gaf de redactie van het boek een workshop over dit thema op het nationale congres soa*hiv*seks.

De staatsecretaris van VWS heeft het onderwerp Oud worden met hiv als een van de prioriteiten benoemd in haar beleidsbrief aan de Tweede Kamer over seksuele gezondheid (27 november 2009). Soa Aids Nederland werkt op dit moment aan een notitie over het onderwerp oud worden met hiv.

Het Aids Fonds heeft samen met andere gezondheidsfondsen en ZonMw een onderzoek gefinancierd naar de verschillende vormen van co-morbiditeit: welke verschijnselen doen zich voor, hoe vaak en wat zijn de risicofactoren? Daarna wordt een screeningsprotocol ontwikkeld voor het tijdig opsporen en behandelen van co-morbiditeiten. Het Aids Fonds investeert hierin € 100.000. Deze onderzoeken zijn nodig om meer inzicht te krijgen in de problematiek rond oud worden met hiv.

In 2009 is een goede inventarisatie gemaakt van de problematiek rond oud worden met hiv. Beleidsmatige aandacht wordt opgepakt door Soa Aids Nederland. Het Aids Fonds zette eerder via ZonMw onderzoek uit. Dit onderzoek moet leiden tot inzicht in vormen van co-morbiditeit, de determinanten ervan en aanpassingen in het zorgaanbod. Vooruitlopend op de resultaten van dit project wil het Aids Fonds kleinschalige praktijkprojecten mogelijk te maken waarbij het zorgaanbod aansluit aan de veranderende zorgvraag van mensen met hiv. Bijvoorbeeld op het terrein van de verpleeghuiszorg, ziekenhuiszorg, huisartsenzorg of preventie gericht op ouderen.

Preventie gericht op etnische minderheden

De adviescommissie signaleerde in het subsidiekader 2009-2010 dat het effect van preventieve interventies gericht op etnische minderheden onvoldoende wordt gemeten en dat de interventies niet goed zijn beschreven en beperkt te evalueren zijn. Dit werpt een drempel op voor verdere implementatie. Het RIVM startte vorig jaar met een subsidieronde voor regionale projecten gericht op soa/hiv preventie voor etnische minderheden. Om de kwaliteit te waarborgen verbond het RIVM hieraan de criteria dat er moet worden samengewerkt met de doelgroep en met Gezondheidsbevorderende Instituten. Een beschrijving van de interventies volgens de criteria van het de database van het Centrum voor Gezond Leven zou de landelijke overdracht van beschikbare interventies sterk verbeteren.

Een beschrijving van interventies gericht op het voorkomen van hiv onder etnische minderheden is nodig. Dit moet leiden tot een betere beschrijving van beschikbare interventies en verbetering van de evaluatie ter vergroting van landelijke overdracht van leerervaringen. De keuze van de projecten die worden beschreven moet goed worden onderbouwd. Hierbij moet rekening worden gehouden met de activiteiten die zijn uitgezet door de GGD's, de zelforganisaties, de gezondheidsbevorderende instituten en het RIVM. De beschrijving moet voldoen aan de criteria van het Centrum Gezond Leven, omdat opname in hun database de landelijke overdracht vergroot.

Aandacht voor preventie gericht op specifieke groepen binnen de groep MSM

De stijgende epidemie onder MSM blijft de grootste uitdaging in het Nederlandse aidsbeleid. Dit blijkt wederom uit het report 2009 van de Stichting HIV Monitoring. Volgens de SHM blijft inzetten op gedragsverandering de meest effectieve manier om de epidemie in te dammen. De SHM adviseert te focussen op gedragsverandering in de periode tussen de infectie en het ontdekken van de infectie via de hiv-test.

Al eerder signaleerde het Aids Fonds mogelijke hiaten in de preventie gericht op jonge MSM, MSM uit andere culturen en MSM met hiv (Aids Fonds, Subsidiekader 2009-2010).

Jonge homomannen

In januari 2010 promoveerde Dirk Franssens op een door het Aids Fonds gefinancierd onderzoek naar het seksuele gedrag van jonge homo's die minder dan een jaar geleden hun 'coming-out' beleefden³. Volgens Franssens hebben jonge jongens die nog maar kort uit de kast zijn gekomen als homoseksueel vanaf de eerste keer anale seks voornamelijk onveilige seks. Voorlichtingscampagnes en interventies over hiv zouden zich volgens Franssens speciaal op deze risicogroep moeten richten. Uit dit onderzoek blijkt eveneens dat bijna de helft van de jongeren hun eerste sekscontact maakt via internet. Ook uit de Schorer Monitor blijkt dat jonge homomannen tot 25 jaar vaker onbeschermd anale seks hebben dan mannen ouder dan 25. Laurens Buijs doet onderzoek naar seksueel gedrag van jonge homomannen en hij presenteerde zijn voorlopige resultaten in december 2009. Hij signaleert een spanningsveld tussen het genieten van de homocultuur en het streven naar heteroseksuele normen. 'De jongens hebben moeite om de seksuele kant van de homowereld een plek te geven. Ze worden onvoldoende gestimuleerd om actief na te denken over de realiteit van seksualiteit en de risico's ervan.' Verder concludeert Buijs dat dit spanningsveld ernstige gevolgen kan hebben voor het bewustzijn van jonge homomannen ten aanzien van hiv en soa's.

Mannen die seks hebben met andere mannen met een niet-Nederlandse achtergrond 27 procent van de MSM met hiv is oorspronkelijk niet afkomstig uit Nederland. Ook in de groep mensen met hiv die oorspronkelijk niet uit Nederland komen is de grootste groep geïnfecteerd via homoseksueel contact. Schorer bezint zich op mogelijke interventies. Een gehele of gedeeltelijke Engelse vertaling van de website mantotman.nl ligt voor de hand, maar kon tot op heden nog niet worden verwezenlijkt. Tijdens het schrijven van dit advies is niet bekend of Schorer nog verdere activiteiten gaat ondernemen op dit terrein.

³ Dirk Franssens

Sexual risk behavior and mental health of young gay men

Dirk Franssens : Maastricht 2009

Homomannen met hiv

Verscheidende experts noemde in 2009 dat er een extra investering nodig is in de preventie gericht op homomannen met hiv. Het Aids Fonds heeft in 2009 een onderzoek en interventieontwikkeling gefinancierd bij de GGD Amsterdam (Davidovich). Het doel van dit project is een interventie te ontwikkelen voor veilig vrijen gericht op homomannen met een recent ontdekte infectie.

Uit de literatuur blijkt dat homojongeren tot 25 jaar de afgelopen jaren onveilig zijn gaan vrijen. Ook laten ze zich minder testen op soa en hiv dan oudere MSM. Uit kwalitatief onderzoek blijkt dat jongeren niet alleen te maken hebben met en gebrek aan kennis en ervaring maar ook kampen met de gevolgen van hun coming out. Beide vragen om een aangepast hiv-preventieaanbod gericht op jongeren. Er ontbreekt een structureel preventieaanbod tussen het 'scholierenpakket' van Soa Aids Nederland en alle activiteiten gericht op volwassenen van Schorer. Het bewustzijn en de kennis over jongeren in hun coming-out-fase is de laatste tijd vergroot (Laurens Buijs, Dirk Franssens). Jongeren lijken zich weer meer te gaan organiseren, wat duidt op specifieke behoeften van deze groep. Dit is een nieuwe positieve randvoorwaarde voor de ontwikkeling en implementatie van effectieve en blijvende interventies gericht op jonge MSM (die zich bevinden in een en daar gezondheidsschade dreigen op te lopen). Een blijvende interventie gericht op hiv preventie aan jonge MSM naast de bestaande preventieve interventies voor oudere MSM is nodig, en lijkt meer dan voorheen tot de mogelijkheden behoren. Het Aids Fonds nodigt uit tot het indienen van een aanvraag voor een blijvende interventie gericht op jonge MSM. Implementatie en continuering van dit project zal bij de beoordeling een belangrijke rol spelen.

3. Voorwaarden

a. Thema's waarvoor subsidie kan worden aangevraagd

Het Aids Fonds roept organisaties op om voorstellen voor vernieuwende projecten in te dienen. De projecten leveren blijvend een substantiële bijdrage aan een van de vier doelstellingen die het Aids Fonds voor 2010 heeft vastgesteld. Voor een budgetindicatie, zie paragraaf 4b.

- Innovatieve interventie hiv-preventie jonge MSM
- Weerbaarheid van mensen met hiv tegen stigma vergroten
- Beschrijven van interventies hiv-preventie etnische minderheden
- Anticiperen op veranderende hulpvraag bij oud worden met hiv

b. Beoordeling

De projectbeschrijving wordt getoetst op de volgende criteria.

- Het project levert een substantiële bijdrage aan de hierboven beschreven doelstellingen.
- Het project betreft een praktijkinterventie.
- Het project heeft een meetbaar einddoel en in het voorstel wordt ook beschreven op welke wijze het doel wordt gemeten.
- Het voorstel houdt een specifieke beschrijving in van de doelgroep van het project.
- In het voorstel wordt voortgebouwd op bestaande kennis.
- Het voorstel beschrijft met welke relevante experts of organisaties wordt samengewerkt
- Het voorstel bevat een duidelijke planning weer wanneer welke doelstellingen worden bereikt.
- Aanvragen die gebruik maken van bestaande infrastructuur genieten de voorkeur.
- Het project bevat een realistisch implementatieplan
- Het budget staat in verhouding tot de kwaliteit van het project en de te verwachten bijdrage aan de doelstelling.

4. Procedure

a. Beoordelingsprocedure

Op de website van het Aids Fonds (www.aidsfonds.nl/subsidiemogelijkheden paragraaf *Vernieuwingsprojecten*) kan een formulier voor het indienen van een subsidieaanvraag worden gedownload. De deadline voor het indienen van een voorstel in het kader van de vernieuwingsprojecten Nederland is **maandag 31 mei 2010 om 12:00 uur**. U kunt uw aanvraag per e-mail richten aan subsidie@aidsfonds.nl gericht aan de secretaris van de Adviescommissie Nationaal, de heer Ronald Berends. Aanvragen die na dit tijdstip worden ingediend worden niet-ontvankelijk verklaard voor beoordeling. Dit geldt ook voor aanvragen die onvolledig zijn ingevuld.

Aanvragen die ontvankelijk zijn voor beoordeling doorlopen de volgende procedure:

- De onafhankelijke Adviescommissie Nationaal benoemt per project 2 of 3 onafhankelijke experts die een project anoniem beoordelen.
- De aanvrager wordt in de gelegenheid gesteld om te reageren op de anonieme referentencommentaren.
- De Adviescommissie Nationaal brengt op basis van de aanvraag, de referentencommentaren en het wederhoor van de aanvrager een advies uit aan de Raad van Bestuur van het Aids Fonds.
- De Raad van Bestuur besluit of een aanvraag al dan niet voor subsidie in aanmerking komt. De streefdatum voor een beslissing door de Raad van Bestuur is 1 augustus 2010.

b. Budget

Het budget voor de gehele subsidieronde voor vernieuwingsprojecten in 2010 bedraagt € 480.000,-. Per thema gelden de volgende budgetindicaties:

- Hiv-preventie jonge MSM: maximaal € 250.000
- Weerbaarheid mensen met hiv vergroten: maximaal € 75.000
- Beschrijven interventies hiv-preventie etnische minderheden: maximaal € 75.000
- Anticiperen veranderende hulpvraag oud worden met hiv: in totaal maximaal € 80.000,- (wij gaan ervan uit dat wij binnen dit bedrag 2 of 3 pilots kunnen financieren).